

פרק 6 - תיירות

מקורות והגדרות

לוחות 1-7, 10-12: הלמ"ס

- מלונות
תיירות**
- בתי המלון המומלצים לתיירים ע"י משרד התיירות (כולל בתי מלון, בתי הארחה, כפרי נופש, מלונות דירות, ומלונות). החל ב-1994 נכללים בהגדרה זו גם בתי מלון שטרם אושרו לתיירים לדוגמא: בתי מלון חדשים ב"הרצה", בהמתנה לקבלת האישור וכן בתי מלון שפעלו והוכרו בעבר כמלונות תיירות, אך שינו ייעודם לתקופה מסוימת (הוסבו למגורי עולים לתקופה העולה על שנה) ועם חזרתם לתפעול כמלון עליהם לעבור שנית את הליך קבלת האישור כ"מלון תיירות".
- סיווג לפי
רמות**
- על פי תקנה שהוציא שר התיירות, בוטלו דרגות בתי המלון החל מאמצע מאי 1992. ממועד זה חל איסור לפרסם נתונים סטטיסטיים על סמך הדירוג שהיה קיים עד אז. סיווג חלופי לפי רמות הונהג החל ב-1993. בסיווג החלופי ישנן 4 רמות על סמך שני מאפיינים: אופי המלון (נופש/עירוני) והשטח הממוצע לחדר זוגי (לא כולל סוויטות ושטחים ציבוריים). סיווג הרמות הוא מ-I עד IV, כאשר רמות I ו-II מציינות את הרמות הגבוהות, (לפירוט ראה רבעון סטטיסטי לתיירות ולשירותי הארחה כרך 35, 2007).
- ההגדרה לגבי כפרי נופש ו"אחר" (מלונות דירות ומלונות) נשארה בתוקף.
- חדרים**
- חדרים בהם לפחות מיטה אחת המיועדת לאכסון אורחים, מערכת חדרים (סוויטה) נחשבת כחדר אחד.
- מיטות**
- המיטות הקבועות בבתי המלון בחדרים הנ"ל. מיטה כפולה נחשבת כשתי מיטות. לא כולל: מיטות תינוק ומיטות לילדים שאינן קבועות.
- אורח**
- אורח, לרבות ילד, שנרשם בבית המלון, ולן בו לפחות לילה אחד (כולל אורחים הפטורים מתשלום). אורח שעזב את בית המלון ונרשם בו שנית באותה תקופה (גם אם באותו חודש) נחשב במניין האורחים כשני אורחים נכנסים.
- תייר**
- אורח הנרשם בכניסתו לבית המלון על פי דרכון זר (כולל גם עובדים זרים ודיפלומטים).
- ישראלי**
- אורח הנרשם בכניסתו לבית המלון על פי תעודת זהות ישראלית, כולל עולים חדשים ועולים בכוח (פרט לתושבים ארעיים בעלי דרכונים זרים) וכן אורחים מיהודה, שומרון וחבל עזה.
- לינות**
- כל הלינות בבתי המלון (כולל לינות של אורחים שאוכסנו על ידי בית המלון בחדרים שכורים). כמו כן, כלולות לינות של עולים חדשים בבתי מלון שהסוכנות שכרה לתקופה של פחות משנה. במלונות דירות לא נכללות הלינות בדירות בבעלות שאינן להשכרה לאחריים. שהות של איש אחד בחדר שבו שתי מיטות או בחדר עם מיטה - כפולה, או בדירת קומפלט נחשבת כלינה אחת.
- ממוצע לינות**
- סך כל הלינות מחולק בסך כל האורחים הנכנסים.
- אחוז תפוסה
של מיטות**
- סך כל הלינות למעשה בבתי המלון בתקופה הנדונה מחולק בסך כל הלינות האפשריות (מספר המיטות כפול מספר הלילות שבית המלון היה פתוח בחודש הדוח), מבוטא כאחוז.

- אחוז תפוסה של חדרים** - סך כל החדרים התפוסים בבתי המלון בתקופה הנדונה, מחולק בסך כל החדרים האפשריים (מספר החדרים כפול מספר הלילות שבית המלון היה פתוח בחודש הדוח), מבוטא כאחוז.
- פדיון** - כולל פדיון ברוטו (כולל מס ערך מוסף) מלינות, מהשכרת חדרים לתקופה ממושכת ומשירותים אחרים שאינם לינות, כגון: ארגון אירועים וימי עיון, שהות ללא לינה, פיקדונות להזמנות שבוטלו וכד'. הפדיון כולל גם תשלומים שהתקבלו מהעובדים (בעד ארוחות, דיור וכד').
- שכירים** - העובדים שעבדו בבית המלון לפחות יום אחד בחודש וקיבלו שכר, כולל עובדים חלקיים ובעלי מניות שעבדו בבית המלון תמורת שכר (=משרות שכיר).

לוחות 8-9: דוח שנתי 2005, משרד התיירות

אחוז תיירים שביקרו בת"א-יפו - אחוז מתוך התיירים שביקרו לפחות באתר אחד מרשימה של משרד התיירות.

תיאור והסבר

בשנת 2006 נמשכה העלייה בכל המדדים התיירותיים שהחלה ב-2003, זאת לאחר שנתיים של שפל (2001-2002). שנות השפל בענף נבעו בעיקר מהמצב הביטחוני בארץ (בעקבות פרוץ האינתיפאדה באוקטובר 2000 וכן בעקבות איומי המלחמה בעירק לקראת סוף שנת 2002). המצב הביטחוני שהחל להשתפר מ-2003 ואילך הוביל לשיפור בענף התיירות. ירידה קלה במדדי התיירות הורגשה בחודשים אוגוסט-ספטמבר 2006 בשל מלחמת לבנון השנייה.

מלוונות תיירות (לוח 6.1) - בסוף שנת 2006 פעלו בת"א-יפו 45 מלוונות תיירות שכללו 5,830 חדרים המהווים כ-14% מסה"כ בתי המלון לתיירים וכ-13% ממספר החדרים בהם בישראל. מלוונות התיירות בת"א-יפו ברמה I מהווים כ-19% מסה"כ מלוונות כאלו בישראל ו-20% מהחדרים במלוונות ברמה זו בישראל.

אורחים ולינות (לוחות 6.2-6.7) - מן הנתונים עולה, כי בשנת 2006 עלה מספר האורחים (מספר התיירים ומספר הישראלים) וכן עלה מספר הלינות במלוונות התיירות: כ-805 אלף אורחים וכ-2.19 מיליון לינות, עלייה של 5% במספר האורחים ושל אחוז אחד במספר הלינות בהשוואה לשנת 2005. מניתוח הנתונים לאורך זמן עולה כי נקודת שפל הייתה בשנת 1991, אז התרחשה מלחמת המפרץ, לאחר מכן חלה עלייה והתייצבות יחסית במהלך שנות ה-90. בשנת 2000 הגיע מספר האורחים ולינותיהם לשיא (828 אלף אורחים ו-2.00 מיליון לינות). נפילה חדה חלה בשנת 2001 בשל המצב הביטחוני בארץ: ירידה של 27% במספר האורחים ו-31% במספר הלינות בהשוואה לשנת 2000. בשנת 2002 חלה ירידה נוספת של 9% במספר האורחים ו-12% במספר הלינות בהשוואה לשנת 2001, כך ששנת 2002 הייתה שנת שפל, נמוכה אף יותר מזו של שנת 1991. משנת 2003 ואילך מסתמנת התאוששות, בשנים 2004-2006 חלה עלייה במספר האורחים ולינותיהם בהשוואה לשנת 2003.

העלייה במספר האורחים ולינותיהם בשנים 2003-2006 נובעת בעיקר מעלייה במספר התיירים המבקרים בת"א-יפו בתקופה זו. ב-2006 התארחו בעיר 478,600 תיירים, זוהי עלייה של 5% בהשוואה לשנת 2005 ועלייה של 120% בהשוואה ל-2003 (אז הגיע מספר התיירים ל-217,200 בלבד).

לעומת זאת, בשנים 2003-2005 חלה ירידה במספר הישראלים שהתארחו במלוונות בעיר. אך, בשנת 2006 עלה מספרם של הישראלים שהתארחו במלוונות תיירות בת"א-יפו ל-326,100 עלייה של 4% בהשוואה לשנת 2005. עלייה חלה גם במספר הלינות של הישראלים, עלייה של כ-11% בהשוואה לשנת 2005.

שנת 2002 הייתה שנת שפל במספר התיירים שהתארחו בעיר, אך הייתה זו שנת שיא במספר הישראלים שהתארחו בת"א-יפו ומאז החלה מגמת ירידה במספרם (למעט שנת 2006). בשנים 2005-2006 הישראלים כבר לא הוו את רוב האורחים במלונות (41%) זאת לאחר שבשנים 2001-2004 עמד חלקם של הישראלים על 70%-52% מסה"כ האורחים. הנתון מהשנים 2005-2006 דומה לנתונים שהיו במהלך שנות התשעים (כולל שנת 2000) אז עמד חלקם של הישראלים על 31%-46% מסה"כ האורחים.

העלייה במספר התיירים חלה בכל המדינה: בדומה לתל-אביב-יפו בשנת 2006 עלה מספר התיירים במלונות בארץ ב-6% בהשוואה לשנת 2005 וגדל ליותר מפי 3 בהשוואה לשנת 2002 (שנת השפל האחרונה). התיירים שהתארחו במלונות התיירות בת"א-יפו ומספר הלינות שלהם מהווים כ-23% מהסה"כ הארצי. בשנים 2005-2006 ירד מעט חלקם של התיירים שלנו בת"א-יפו מסה"כ התיירים בישראל לאחר שבשנים 2001-2004 הייתה מגמת עלייה בתחום זה.

כתוצאה מההתאוששות בתיירות תפוסת המיטות והחדרים הממוצעת בעיר עלתה בשנים 2006-2005 והגיעה ל-51% וכ-65% בהתאמה, בהשוואה לכ-41% וכ-54%, בהתאמה בשנת 2004. תפוסת החדרים במלונות התיירות בת"א-יפו גבוהה מזו שבירושלים ובחיפה ובכל הארץ.

מאפייני התיירים המבקרים בעיר (לוחות 6.8-6.9) - עפ"י דוח משרד התיירות לשנת 2005, נמצא ש-37% מהתיירים שביקרו בעיר בשנת 2005 עשו זאת למטרת ביקור קרובים וכ-25% הגיעו לחופשה (בילוי והנאה) או לתיור. רובם המכריע של המבקרים הגיע מאירופה (כ-60%) ומאמריקה (32%). זהו אינו הביקור הראשון בישראל עבור רוב התיירים (58%) שביקרו בעיר ב-2005. למעלה ממחצית מהם (55%) ציינו כי שהו במלון ולמעלה משליש (35%) שהו אצל קרובים או חברים.

מאפייני התיירים בתקופה של התאוששות בתיירות שונים ממאפייניהם בתקופות שפל. בנתונים שיוצגו להלן ניתן לראות ששנת 2000 הייתה שנת שיא בתיירות, בשנים 2001-2002 הייתה ירידה בשל המצב הבטחוני בארץ והחל בשנת 2003 נרשמת התאוששות במדדים התיירותיים. בתקופה של התאוששות בתיירות חלקם של היהודים מכלל התיירים קטן: בשנת 2000 חלקם של היהודים מכלל התיירים היה 32%, בשנים 2001-2002 גדל חלקם של היהודים מכלל התיירים והגיע ל-60% בשנת 2002, בשנת 2003 החלה ירידה עד שבשנת 2005 חלקם של היהודים הגיע לכ-35% מכלל התיירים. בתקופה של התאוששות בתיירות גדל חלקם של התיירים שמטרת ביקורם תיור או צליינות: בשנת 2000 חלקם של התיירים שבאו לחופשה/טיול או צליינות היה כ-54% ובשנים 2001-2002 חלה ירידה שהגיע לשפל בשנת 2002 (26%) והחל בשנת 2003 החלה התאוששות ובשנת 2005 36% מהתיירים הגיעו לחופשה/טיול או צליינות. כמו כן, בתקופה של התאוששות גדל חלקם של התיירים שביקורם הוא הביקור הראשון בארץ: בשנת 2000 עבור מחציתם של התיירים היה זה הביקור הראשון בישראל (51%) ואילו בשנים 2001-2005 למרבית התיירים (58% ומעלה) היה זה ביקור חוזר. אם כי ניתן לראות כי החל בשנת 2003 חלה עלייה בחלקם של התיירים שזהו ביקורם הראשון בארץ, ובשנת 2005 הגיע חלקם ל-42%.

משרות שכיר ופדיון בענף המלונאות (לוח 6.10) - התאוששות בענף התיירות מתבטאת גם בהיקף משרות השכירים בענף המלונאות: כוח האדם המועסק במלונאות עלה בשנים 2004-2006 (לאחר ירידה בשנים 2001-2003): בשנת 2006 הועסקו במלונות התיירות בעיר 3,076 שכירים לחודש (בממוצע חודשי) - עלייה של 7% לעומת שנה קודמת ועלייה של 33% בהשוואה לשנת 2003. למרות עלייה זו מספר השכירים המועסקים נמוך בהשוואה לשנות ה-90: מספר השכירים המועסקים בשנת 2006 נמוך ב-16% ממספר השכירים המועסקים במלונות תיירות בשנת 1991 (שנת השפל הקודמת).

בשנת 2006 שיעור השכירים המועסקים במלונות בעיר מהווה כ-13% מסה"כ השכירים המועסקים בענף בישראל - שיעור זה נמצא במגמת ירידה לאורך שני העשורים האחרונים, אם כי בשנת 2006 חלה עלייה קלה בהשוואה לשנים 2002-2005. הפדיון במלונות בעיר עלה ב-7% בשנת 2006 לעומת שנת 2005 והגיע ליותר ממיליארד ש"ח. הפדיון בשנת 2006 גבוה בכ-7% מהפדיון ממלונות תיירות בשנת השיא - שנת 2000. הפדיון ממלונות התיירות בת"א-יפו מהווה כ-17% מסה"כ הפדיון בענף בישראל.

סוכנויות נסיעות וחנויות רשומות לתיירים (לוחות 6.11-6.12) - בשנת 2005 פעלו בעיר 158 סוכנויות נסיעות ראשיות ו-21 סניפים, המהווים כ-35% ו-11% מהסה"כ הארצי, בהתאמה. בשנת 2004 עמדו לרשות התיירים בת"א-יפו 929 חנויות רשומות במשרד התיירות. מספר החנויות לתיירים עלה ב-

6% בהשוואה לשנת 2003. מספר החנויות הגדול ביותר הוא בתחום ההלבשה (כ-41%) והתכשיטים (כ-20%). בשנתונים 2004-2006 חל רישום מוטעה בלוח 6.11 בשל טעות במקור הנתונים: הנתונים שפורסמו כשייכים לשנת 2002 הם למעשה נתוני 2003 (בשנת 2002 לא היה דיווח), הנתונים שפורסמו כנתוני 2003 הם נתוני 2004. בשנת 2005 לא התעדכנו הנתונים לגבי חנויות הרשומות לתיירים. הלוח בשנתון הנוכחי מתוקן.

עידוד התיירות בתל-אביב-יפו

העמותה לתיירות תל אביב-יפו, הפועלת בנושאים רבים בשיתוף עם התאחדות המלונות בעיר ועם משרד התיירות, נערכה לפעולות שונות בשנת 2006 ועבודתה התמקדה בהגברת התיירות הנכנסת מהקהילות היהודיות בחו"ל.

בנוסף לפעילות השוטפת עסקה העמותה בפרוייקטים מיוחדים:

- המשך תפעולם של יותר מעשרים סיורי חוויה הפתוחים לקהל הרחב והנערכים באזורים שונים בעיר במגוון תחומים. בנוסף המשיכה העמותה בסיורי החינם באנגלית הניתנים במתכונת קבועה מידי שבוע.
- ארגון סיוורים להכרת העיר לקבוצות סגורות וגופים שונים המעוניינים לבקר בתל-אביב-יפו. לשכת המידע הנמצאת במבואה של בניין העירייה, מרכזת את הטיפול בקבוצות אלו ואמונה על הרכבת תוכניות "אישיות" המותאמות לכל קבוצה וקבוצה לפי דרישותיה. בשנת 2006 ארגנה העמותה כ-250 סיוורים כאלה.
- במהלך 2006 לקחה העמותה חלק בפסטיבלים שונים שהתקיימו בעיר ביוזמתה של לשכת דובר העירייה, ובשיתוף גופים נוספים דוגמת המשלמה ליפו והמחלקה למופעים. הפסטיבלים הציגו שילוב בין הטבות במסעדות, מופעי תרבות וסיוורים להכרת העיר והתמקדו בנוה צדק, יפו, שכונת התקווה, נחלת בנימין ושדרות רוטשילד.
- מסע פרסום לעידוד תיירות פנים: בשנת 2006 קיימה העמותה מסע פרסום (בעיתונות ובאינטרנט) שחולק לשניים, האחד בחודש אפריל והשני בחודשים ספטמבר ואוקטובר.
- מסעות פרסום בחו"ל: המשך שיווקה של תל-אביב-יפו באמצעות לשכות משרד התיירות באנגליה, צרפת וגרמניה תוך שיתוף פעולה הדוק עם סוכני תיירות וסיטונאי תיירות ועם גופי תקשורת שונים. בשנת 2006 ניתן דגש לקהילות היהודיות. על פי נתוני העמותה לתיירות, בעטייה של המלחמה בלבנון נרשמה ירידה (15%) בלינות התיירים מצרפת שכן שיא עונת התיירות הוא בחודשים יולי אוגוסט. וכן נרשמה ירידה בתיירות מגרמניה (8%) בהשוואה לשנה הקודמת. המלחמה השפיעה פחות על התיירות מאנגליה שכן היא אינה מאופיינת דווקא בהגעה בחודשי הקיץ אלא פזורה על פני כל השנה. לינות מהתיירות מאנגליה עלו ב-3% בהשוואה לשנה הקודמת.
- אירוח ומפגש עם מעצבי דעת קהל ועיתונאים, צוותי טלוויזיה ואנשי יחסי ציבור מחו"ל במטרה לחשוף בפניהם את רב-גוניותה של העיר. בנוסף קויימו סיוורים לעיתונאים ישראלים כדי לחשוף בפניהם אטרקציות תיירותיות בעיר.
- סיוע ליריד ה-IMTM שנערך בעיר, אירוח יריד התיירות הבינלאומי השנים עשר, שמטרתו לקדם את התיירות הנכנסת לישראל בכלל ולתל-אביב-יפו בפרט.
- השתתפות בירידי תיירות בחו"ל: ITB ברלין, שליחת חומר הסברתי לביתן משרד התיירות ביריד EIBTM ולביתן ישראל ביריד המכוון לשוק הצרפתי TOP RES. השתתפות ביריד התיירות השני בגודלו בעולם ה-WTM, שנערך בלונדון במסגרתו התקיימו פגישות עם סוכני וסיטונאי תיירות מחו"ל (העובדים עם השוק היהודי בכלל והתל אביב-יפו בפרט) ועם אנשי משרד התיירות בחו"ל.
- הפקה והפצת חומר תדמיתי ופרסומי על העיר: הפקה מחודשת לעלוני הסיורים של העמותה (עברית ואנגלית), הפקה של סרט תדמיתי חדש ומעודכן באנגלית ותרגומו לצרפתית, גרמנית, רוסית וספרדית. הסרט הופץ בבתי המלון, והוקרן בפני סוכנים בחו"ל ובפני כתבים וגורמי תיירות רלבנטיים ובנוסף בכינוסים שונים הנערכים בעיר. כמו כן הוא ניתן לגופים שונים המייצגים את ישראל בחו"ל.
- חידוש ה-CITY PASS - כרטיס הטבות שהופק בשיתוף עם התאחדות המלונות. הסיטי פס הוא כרטיס הטבות והנחות המחולק לסוכנים בחו"ל בליווי חוברת המפרטת את שלל ההטבות. הכרטיס כולל הנחות בעשרות בתי עסק ומוסדות ובאטרקציות שונות.